

UNIVERZITET U BEOGRADU
GEOGRAFSKI FAKULTET

UNIVERSITY OF BELGRADE
FACULTY OF GEOGRAPHY

UDK 314

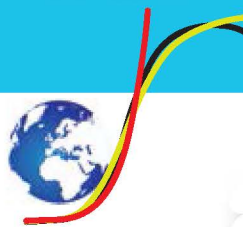
ISSN 1820 - 4244
eISSN 2560 - 5011

Demografija

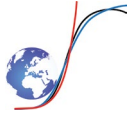

Godina **XIV**
Volume

Beograd
Belgrade **2017**

demografija.gef.bg.ac.rs

IZDAVAČ

Univerzitet u Beogradu - Geografski fakultet

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Aleksandar KNEŽEVIĆ, Odsek za demografiju, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu

ČLANOVI UREDNIŠTVA

Marija ANTIĆ, Odsek za geografiju, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Biljana APOSTOLOVSKA TOŠEVSKA, Institut za geografija, Prirodno-matematički fakultet,
Univerzitet Sv. Kiril i Metodij, Skopje

Daniela ARSENOVIĆ, Departman za geografiju, turizam i hotelijerstvo, Prirodno-matematički fakultet,
Univerzitet u Novom Sadu

Florian BIEBER, Zentrum für Südosteuropastudien, Karl-Franzens Universität, Graz

Ivan ČIPIN, Katedra za demografiju, Ekonomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Dragica GATARIĆ, Odsek za geografiju, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Vera GLIGORIJEVIĆ, Odsek za demografiju, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Klára HULIKOVA TESARKOVA, Katedra demografie a geodemografie, Přírodovědecká fakulta,
Univerzita Karlova, Praha

Damir JOSIPOVIĆ, Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana

Sanja KLEMPIĆ BOGADI, Institut za migracije i narodnosti, Zagreb

Vladimir NIKITOVIĆ, Centar za demografska istraživanja, Institut društvenih nauka, Beograd

Mateja SEDMAK, Inštitut za družboslovne študije, Znanstveno raziskovalno središče Koper

Danica ŠANTIĆ, Odsek za geografiju, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Dragan UMEK, Dipartimento di Studi Umanistici, Università degli studi di Trieste

IZDAVAČKI SAVET

Mirjana BOBIĆ, Odeljenje za sociologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Mirjana DEVEDIĆ, Odsek za demografiju, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Mirko GRČIĆ, Odsek za geografiju, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Goran PENEV, Centar za demografska istraživanja, Institut društvenih nauka, Beograd

Gordana VOJKOVIĆ, Odsek za demografiju, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu

TEHNIČKI UREDNIK

Branko PROTIĆ, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Štampa:

Grafika Galeb d.o.o., Niš

Adresa:

Demografija

Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet

Studentski trg III/3, 11000 Bograd,

Republika Srbija

Tiraž:

200

Kontakt:

Tel: +381 (0)11 2637421

e-pošta: demography.editor@gef.bg.ac.rs

demography.editor@gmail.com

URL: <http://demografija.gef.bg.ac.rs/>

Demografija izlazi jednom godišnje. Mišljenja autora ne odražavaju nužno gledište uredništva.

Objavljeni prilozi se indeksiraju u sledećim bazama:

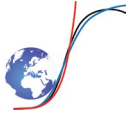
– CEEOL (Central and Eastern European Online Library, Frankfurt am Main)

– SCIndeks (Srpski citatni indeks)

Izdavanje časopisa *Demografija* finansijski podržava Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

Prilozi objavljeni u časopisu mogu se koristiti samo pod uslovima licence *Creative Commons Autorstvo – Nekomercijalno – Bez Prerade 4.0. međunarodna* (CC BY-NC-ND 4.0)

PUBLISHER

University of Belgrade - Faculty of Geography

EDITOR-IN-CHIEF

Aleksandar KNEŽEVIĆ, Department of Demography, Faculty of Geography, University of Belgrade

EDITORIAL BOARD

Marija ANTIĆ, Department of Geography, Faculty of Geography, University of Belgrade
Biljana APOSTOLOVSKA TOŠEVSKA, Institute of Geography, Faculty of Natural Sciences and Mathematics,
St. Cyril and Methodius University, Skopje

Daniela ARSENOVIĆ, Department of Geography, Tourism and Hotel Management,
University of Novi Sad

Florian BIEBER, Centre for Southeast European Studies, University of Graz
Ivan ČIPIN, Department of Demography, Faculty of Economics & Business, University of Zagreb
Dragica GATARIĆ, Department of Geography, Faculty of Geography, University of Belgrade
Vera GLIGORIJEVIĆ, Department of Demography, Faculty of Geography, University of Belgrade
Klára HULIKOVA TESARKOVA, Department of Demography and Geodemography, Faculty of Science,
Charles University, Prague

Damir JOSIPOVIĆ, The Institute for Ethnic Studies, Ljubljana

Sanja KLEMPIĆ BOGADI, Institute for Migration and Ethnic Studies, Zagreb

Vladimir NIKITOVIC, Demographic Research Centre, Institute of Social Sciences, Belgrade

Mateja SEDMAK, Institute for Social Studies, Science and Research Centre, Koper

Danica ŠANTIĆ, Department of Geography, Faculty of Geography, University of Belgrade
Dragan UMEK, Department of Humanities, University of Trieste

ADVISORY BOARD

Mirjana BOBIĆ, Department of Sociology, Faculty of Philosophy, University of Belgrade
Mirjana DEVEDŽIĆ, Department of Demography, Faculty of Geography, University of Belgrade
Mirko GRČIĆ, Department of Geography, Faculty of Geography, University of Belgrade
Goran PENEV, Demographic Research Centre, Institute of Social Sciences, Belgrade
Gordana VOJKOVIĆ, Department of Demography, Faculty of Geography, University of Belgrade

LAYOUT AND DESIGN

Branko PROTIĆ, Faculty of Geography, University of Belgrade

Printed by:

Grafika Galeb d.o.o., Niš

Address:

Demografija
University of Belgrade – Faculty of Geography
Studentski trg III/3, 11000 Belgrade,
Republic of Serbia

Circulation:

200

Contact info:

Tel: +381 (0)11 2637421
e-mail: demography.editor@gef.bg.ac.rs
demography.editor@gmail.com
URL: <http://demografija.gef.bg.ac.rs/>

Demografija is issued annually. The opinions of the authors do not necessarily reflect the viewpoint of the Editorial Board.

The journal is indexed in:

- CEEOL (Central and Eastern European Online Library, Frankfurt am Main)
- SCIndeks (Serbian Citation Index)

The Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia provides financial support for the printing of the journal.

The articles are licensed under a *Creative Commons Attribution - Non Commercial - No Derivatives 4.0 International* (CC BY-NC-ND 4.0).

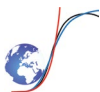

SADRŽAJ

- 9 **Reč urednika**
- ČLANCI**
- 13 *Goran PENEV, Biljana STANKOVIĆ*
Samoubistva u Srbiji: najzastupljeniji načini izvršenja
- 47 *Radmila VELJOVIĆ*
Odlaganje rađanja - referentni okvir motivacionog sistema
- 65 *Olivera NEGOVANOVIĆ*
Zastupljenost i osnovne karakteristike vanbračnih zajednica u Srbiji i Evropskoj uniji
- 83 *Antonietta PAGANO*
Nova međunarodna dinamika u geografiji ljudskog kapitala
- 93 *Giuseppe TERRANOVA*
Geografski raspored prijema izbeglica u Italiji i “Lampeduza severoistoka” - studija sučaja
- 107 *Ivana ĐORĐEVIĆ, Ljijana ŽIVKOVIĆ*
Zastupljenost migracione problematike u udžbenicima geografije za osnovnu i srednju školu
- OSVRTI I KOMENTARI**
- 119 *Jelena STOJILKOVIĆ GNJATOVIĆ*
Bilateralna saradnja katedre za demografiju Geografskog fakulteta Univerziteta u Beogradu i Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2016-2017.
- PRIKAZI**
- 125 *Aljoša BUDOVIĆ*
Ruralni prostor opštine Knjaževac: antropogeografske osnove razvoja
- DODACI**
- 128 **Beleške o autorima**
- 133 **Politika časopisa**

CONTENTS

9	Editorial
	ARTICLES
13	<i>Goran PENEV, Biljana STANKOVIĆ</i> Suicide in Serbia: Most Common Methods
47	<i>Radmila VELJOVIĆ</i> Postponement of Childbearing – Motivational Frame of Reference
65	<i>Olivera NEGOVANOVIĆ</i> Prevalence and the Basic Characteristics of Cohabiting Couples in Serbia and European Union
83	<i>Antonietta PAGANO</i> New International Dynamics in the Geography of Human Capital
93	<i>Giuseppe TERRANOVA</i> The Geography of the Italian Refugee Reception and “Lampedusa of the North-East” Case Study
107	<i>Ivana ĐORĐEVIĆ, Ljijana ŽIVKOVIĆ</i> Representation of migration issues in geography textbooks for primary and secondary schools
	NOTES AND COMMENTS
119	<i>Jelena STOJILKOVIĆ GNJATOVIĆ</i> The Bilateral Cooperation Between the Department of Demography, University of Belgrade-Faculty of Geography and the Faculty of Economics and Business-University of Zagreb, 2016-2017.
	BOOK REVIEWS
125	<i>Aljoša BUDOVIĆ</i> Knjaževac Municipality Rural Area: Anthropogeographical Basis of Development
	ADDITIONAL INFORMATION
128	Notes on the Authors
141	Journal Policy

Mikica SIBINOVIĆ, Marija ANTIĆ, Danica ŠANTIĆ, Ivan RATKAJ

RURALNI PROSTOR OPŠTINE KNJAŽEVAC: ANTROPOGEOGRAFSKE OSNOVE RAZVOJA

Knjaževac: Narodna biblioteka „Njegoš“; Beograd: Srpsko geografsko društvo, 2016, 333 str.

Značajno mesto u savremenim geografskim istraživanjima zauzima problematika depopulacionih, privredno nerazvijenih i devastiranih ruralnih prostora. Monografija „*Ruralni prostor opštine Knjaževac: antropogeografske osnove razvoja*“, šesta je knjiga edicije „Knjaževačkim krajem“, i predstavlja rezultat saradnje Katedre za društvenu geografiju Geografskog fakulteta u Beogradu i Narodne biblioteke „Njegoš“ u Knjaževcu. Jedan od primarnih ciljeva ove monografije je da se putem kompleksnog antropogeografskog pristupa, prikaže nastanak, razvoj i transformacija naseobinskih, demografskih i privrednih elemenata ruralnog prostora opštine Knjaževac, s ciljem determinisanja akumuliranih razvojnih problema koji predstavljaju polazište procesa ruralne revitalizacije.

Monografija je organizovana u sedam celina izdvojenih prvenstveno na osnovu proučavanih sfera ruralnog prostora. U prvom poglavlju prikazan je teorijski i metodološki okvir tradicionalnih i savremenih antropogeografskih proučavanja seoskog prostora kao i njihov praktični značaj. Nakon uvodnog dela, u drugom poglavlju sagledan je geografski položaj opštine Knjaževac kao istorijski promenljiva kategorija određena prirodnim, istorijskim, privrednim i kulturnim prilikama. Treći deo obuhvata evolutivni prikaz transformacije sistema seoskih naselja pod uticajem složenih istorijskih, kulturno-civilizacijskih i društveno-ekonomskih prilika. U četvrtom poglavlju akcenat je stavljen na transformaciju naseobinskog sistema i analizirana je problematika mikropoložaja seoskih naselja, njihove morfo-fiziomske strukture i prostorno-funkcionalne organizacije. Peto poglavlje tretira problematiku demografskog razvitka proučavanog prostora u kome su analizirane determinante populacione dinamike (prirodno kretanje i migracije stanovništva). Demografski razvitak prikazan je u tri istorijske etape: od najranijeg naseljavanja do kraja 18. veka, period od početka 19. veka do Drugog svetskog rata i savremeni period. U šestom poglavlju analizirane su promene intenziteta, pravaca, struktura i tipova promena poljoprivrednih površina pod dominantnim uticajem procesa demografskog pražnjenja ruralnih prostora opštine Knjaževac. U poslednjem poglavlju prikazani su rezultati anketiranja seoskog stanovništva koji su pružili uvid u osnovne probleme koji su percipirani od strane stanovnika u selima opštine Knjaževac. Autori ovu studiju zaključuju sa

isticanjem ključnih demografskih, infrastrukturnih, ekonomsko i socijalno-geografskih razvojnih problema ruralnog razvoja opštine Knjaževac i pružanjem sugestija i smernica za rešavanje aktuelnih problema u procesu revitalizacije ovog ruralnog prostora.

Autori monografije „*Ruralni prostor opštine Knjaževac: antropogeografske osnove razvoja*“ uspeali su da na adekvatan način analiziraju probleme sistemske organizacija ruralnog prostora, baznih elemenata i njihovih međusobnih veza i odnosa, zatim, da prikažu uticaj demografskih i društveno-ekonomskih faktora na razvoj i transformaciju proučavanog geoprostora, kao i da evolutivno sagledaju procese depopulacije, deagrarizacije, senilizacije i opšte devastacije ruralnog prostora opštine Knjaževac.

U tehničkom smislu, monografija je pisana akademskim stilom i obiluje ilustracijama (104 fotografije, grafikona i tematske karte), tabelama (28) i priložima (13) koji doprinose lakšem razumevanju empirijskih i teorijskih istraživanja kojima ovaj rad obiluje. Autori su koristili relevantne domaće i inostrane izvore literature, referišući se često na sopstvena istraživanja iz ove naučne oblasti. Kao posebna vrednost ove monografije ističe se raznovrstan metodološki aparat koji obuhvata metod neposredne opservacije, genetski, tipološki, kompleksan geografski, sistemski, matematički, kartografski metod i dr.

Sa obzirom na to da revitalizacija ruralnih prostora predstavlja prioritarno pitanje ravnomernog prostornog razvoja Srbije, studije ovog tipa imaju strateški značaj kako za naučnu zajednicu tako i za širu javnost. Ova monografija namenjena je širokom krugu čitalaca zainteresovanim za proučavanja depopulacionih ruralnih prostora, a shodno inovativnom pristupu u analizi i definisanju razvojnih ruralnih problema, posebno može biti korisna istraživačima iz oblasti ruralnog razvoja kao i donosiocima politika i strategija ruralnog razvoja.

Aljoša BUDOVIĆ